

บทบาทของพนักงานอัยการในการสอบสวนคดีเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

The role of prosecutors in investigating cases compared to foreign countries

ชญชิตา เทียมใจ^{1*}, ประภาพร สมพร², พิษญา เหลืองรัตนเจริญ³

¹นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนา
ท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Master's degree student, Master of Laws Program in Laws Faculty of Social Sciences and
Local Development Pibulsongkram Rajabhat University

²นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนา
ท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

Master's degree student, Master of Laws Program in Laws Faculty of Social Sciences and
Local Development Pibulsongkram Rajabhat University

³อาจารย์, คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
Professor, Faculty of Sociences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University

*chanunchidat164@gmail.com

Abstract

This article examines the problem state of this example of desktop for bits before glucose detection in the homework staff class and the police return class (interrogation line). It cannot be concluded that there are my cases. Allowing people involved in the organization to request bribes from the parties or may ask for more or longer investigations for working together or not having the power to allow employees to request litigation if it is an incident These are the reasons for the lawsuit. The stagnant and crippling math memory in there cases, or that would be required for a prisoner or Santa in a real case. resulting in the right to continue boing so and losing in the case as well Therefore often causes cases in different layers The questions that the note clerk enters will be questions for the police or homework clerk to ask how much time must be set in order to be certain and clear in the question to be done and investigate the case quickly and what chapters should be followed. The rules for those who will receive the returns given in this article are given in the following steps. Assistant Profession Procedure 28 (1) The public prosecutor (2) must comply with the requirements of the vehicle or not. Do prison calendar employees have to pass there tests?

What can help in the next case? The homework staff has been participating since the investigation stage, remember? Tran is correct and the customs continues as usual. Finally, sue.

คำสำคัญ: อัยการ,เจ้าพนักงานตำรวจ,การสอบสวน,prosecutor, police officer, investigation

บทคัดย่อ

บทความเรื่องนี้มุ่งศึกษาถึงสภาพปัญหา ของการสอบสวนของพนักงานสอบสวนเพื่อดำเนินคดี ก่อนฟ้องมีการดำเนินคดีล่าช้าในชั้นพนักงานอัยการ และชั้นเจ้าพนักงานพนักงานตำรวจ(สายสอบสวน) ซึ่งเกิดจากหลายๆปัจจัย เช่น การสอบสวนข้อเท็จจริงที่ไม่เพียงพอต่อการฟ้องร้องคดี หรือการที่ทุจริตในองค์กรของ พนักงาน หรือรับสินบนจากคู่ความ หรืออาจจะใช้เวลาในการสอบสวนมากหรือนานจนเกินไป จึงทำให้ไม่มีอำนาจให้พนักงานอัยการสามารถฟ้องคดีได้ เป็นต้น เหตุปัจจัยทั้งหลายเหล่านี้ เป็นปัญหาที่ทำให้การฟ้องคดี ของพนักงานอัยการล่าช้า และหมดอำนาจในการฟ้องร้องหรือดำเนินคดีกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีที่แท้จริง ทำให้ผู้เสียหายเสียสิทธิในการดำเนินคดีต่อไป และเสียสิทธิประโยชน์ในคดีด้วย ดังนั้นการสอบสวนคดีในชั้น เจ้าพนักงานตำรวจในปัจจุบันที่มีความล่าช้า ควรจะมีพนักงานอัยการเข้ามากำกับกับการสอบสวนของพนักงานตำรวจ หรือพนักงานอัยการสามารถสอบสวนเองได้ด้วย ส่งผลให้กำหนดระยะเวลาการสอบสวนเป็นที่แน่นอนและ ชัดเจนในการสอบสวนและดำเนินการฟ้องคดีได้ไวมากยิ่งขึ้นด้วย และควรต้องมีบทลงโทษสำหรับเจ้าพนักงาน ที่ดำเนินคดีล่าช้าไว้ด้วย ทั้งนี้ในการดำเนินคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 (1) พนักงานอัยการ (2) ผู้เสียหาย ที่สามารถฟ้องร้องหรือดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายได้ เป็นที่รู้กันทั่วไป แต่ถึงอย่างไรการดำเนินคดีโดยพนักงานอัยการ ย่อมต้องผ่านการสอบสวนโดยสอบของพนักงานสอบสวน จึงจะมีอำนาจฟ้องร้องคดีต่อไปได้ หากพนักงานอัยการเข้าร่วมตั้งแต่ในชั้นสอบสวน ย่อมสามารถตรวจสอบ พยานหลักฐานในเบื้องต้น หรือพิสูจน์พยานหลักฐานได้ตั้งแต่ในชั้นสอบสวนส่งผลให้คุณภาพพยานหลักฐานมี ความน่าเชื่อถือถูกต้อง และเพียงพอต่อการพิจารณา เพื่อใช้ลงโทษจำเลย นำมาสู่การฟ้องร้องคดี นอกจากนั้น ยังเป็นการลดเวลาในการศึกษาคดีก่อนฟ้องของพนักงานอัยการ ลดปัญหาการสั่งให้พนักงานสอบสวนทำการ สอบสวนเพิ่มเติมจนถึงกับเกินระยะเวลาในการฟ้องร้องคดี

บทนำ

ประวัติและความเป็นมาของอัยการและความหมายของการสอบสวน

บทบาทหน้าที่ของอัยการก็คือการเป็นเจ้าพนักงานที่ดำเนินการฟ้องร้องดำเนินคดีกับจำเลยให้แก่รัฐ หรือผู้เสียหาย ดังนั้นลักษณะของอัยการมีความเที่ยงตรง ยุติธรรม ชัดเจนในข้อกฎหมาย ในการดำเนินการตามกฎหมายต่อผู้ต้องหา อัยการจึงเป็นส่วนสำคัญในกลไกของระบบยุติธรรมสากล ซึ่งประเทศไทยได้รับอารยธรรมดังกล่าวมาเช่นกัน โดยปัจจุบันพนักงานอัยการถือเป็นทนายความแผ่นดิน สามารถดำเนินคดีอาญาแทนผู้เสียหาย เมื่อมีพยานหลักฐานที่ผ่านการสอบสวนจากเจ้าพนักงานผู้รับผิดชอบ และภายใต้การสอบสวนโดยชอบดังกล่าวนำมาซึ่งอำนาจฟ้องของพนักงานอัยการ ตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 (1) นอกจากนั้นพนักงานอัยการยังมีอำนาจดำเนินการฟ้องแทนผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 28 (2) หรือไม่ อันที่จริงแล้ว มีการพบคำว่า “อัยการ” จากในกฎหมายโบราณตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาแล้ว ตั้งแต่ในรัชสมัยสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถได้ทรงตราไว้ในจุลศักราช 720 (ตรงกับพ.ศ.1901) มีความว่า “จึงต้องพระราชอาญาอัยการ ทหาร พ่อเรือน ชายหญิง สมณพรมณ์จารย์” จะเห็นว่า คำว่าอัยการมีปรากฏมานานแล้ว แม้ว่าจะมีการเขียนแตกต่างกันไปบ้าง เช่น คำพระราชปรารภในกฎหมายตราสามดวง ใช้คำว่า “พระไอยการ” หรือบ้างก็ใช้คำว่า “พระอายุการ” เป็นต้น พลตรีพระเจ้าวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ ประพันธ์ ได้ทรงอธิบายโดยยกพระราชปรารภในประมวลกฎหมาย รัชกาลที่ 1 และในลักษณะพระธรรมนูญ มาพิจารณาว่า “แลฝ่ายข้าง อาณาจักร กษัตริย์จะครองแผ่นดินนั้นอาศัยซึ่งโบราณราชนิติกฎหมาย พระอายุการ อักษร แต่ก่อนบัญญัติไว้ให้เป็นบรรทัดฐานจึงพิพากษา ตราสินเนื่อความราษฎรทั้งปวงได้โดยยุติธรรม และพระราชกำหนดบท พระอายุการนั้น ก็พินเพื่อนวิปริตผิดซ้ำต่างกันไปเป็นอันมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ จัดชำระล่องๆ ที่มีสติปัญญาได้ 11 คน ชำระพระราชกำหนดบท พระอายุการอันมีอยู่ในหอหลวง ตั้งแต่พระธรรมนูญไปให้ถูกถ้วนตามบาลีเนื่อความผิดมิให้ผิดเพี้ยน...” แล้วในพระธรรมนูญก็ยังมีข้อความว่า “อันสาขาดิฉันนั้น คือ ลักษณะพระราชกำหนดบทพระอายุการ และพระราชบัญญัติซึ่งจัดเป็นพระราชสาตราทั้งปวง อันโบราณราชกษัตริย์ทรงพระอุตสาหะพิจารณาคำนี้ ตามพระคัมภีร์พระธรรมนูญ แล้วมีพระราชบัญญัติดัดแปลงตกแต่งตั้งเป็นพระราชกำหนดบทพระอายุการไว้โดยมาตราเป็นอันมากทุก ๆ ลำดับตราบเท่าทุกวันนี้” พระเจ้าวรวงศ์จึงทรงวินิจฉัยว่า อายุการ ทั้งสองคำที่ปรากฏอยู่นี้ ก็คืออัยการนั่นเอง มีความหมายว่า ผู้รักษา ดังนั้นอัยการในความหมายของคนยุคก่อน จึงหมายถึงผู้รักษากฎหมาย และดำเนินการตามกฎหมายที่ได้มาตราไว้ไม่ให้ผิดเพี้ยน ภายหลัง พลตรี สุข เปรนาวิน เนติบัณฑิต อดีตอัยการ และหลวงอรธไถ่ลวที่ อดีตรองอธิบดีกรมอัยการ ได้ร่วมกันเรียบเรียง “ระบอบอัยการ” ตีพิมพ์ลงในหนังสือบทบัณฑิตยเพื่อเล่าเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของอัยการในประเทศไทย โดยสรุปว่าเดิมทีแล้วอัยการถือเป็นส่วนหนึ่งของกิจการยุติธรรมมาแต่โบราณ แต่สมัยนั้นยังไม่ได้เรียกคำว่าอัยการ คำนี้เพิ่งจะเริ่มใช้กับเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในศาล หลังจากก่อตั้งกระทรวงยุติธรรมแล้ว คำว่าอัยการจึงมีในพระราชบัญญัติหรือในกฎกระทรวงว่า เจ้าพนักงานกรมอัยการ หรือเจ้าพนักงานผู้รักษากฎหมายจนกระทั่งถึง ร.ศ.114 เมื่อได้มีกฎหมายพระธรรมนูญศาลหัวเมืองบัญญัติ ถึงการแต่งตั้งอัยการในหัวเมือง

จึงได้มีการเรียกัยการว่า พนักงานัยการ โดยสรุปแล้ว ความหมายของัยการในยุคโบราณของประเทศไทย ก็คือ ข้าแผ่นดินผู้รับใช้ราชสำนักในการควบคุมดูแลการใช้กฎหมายและรับคำร้องได้ด้วย เพียงแต่ระบบการบังคับใช้กฎหมายในสมัยนั้นก็จะมีความแตกต่างออกไป

สภาพปัญหาที่เกี่ยวข้อง

“การสอบสวน” หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนด ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา เช่น การควบคุมตัวผู้ถูกกล่าวหา การพิจารณาคำร้องขอปล่อยชั่วคราว เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

การสอบสวนในคดีอาญาแยกออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือ การสอบสวนในคดีความผิดอาญาแผ่นดิน ซึ่งเป็นความผิดที่กระทบต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม เช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ หรือฉ้อโกงประชาชน พนักงานสอบสวนสามารถทำการสอบสวนได้ ตั้งแต่เมื่อทราบว่ามีการกระทำความผิดดังกล่าวเกิดขึ้น โดยไม่ต้องมีการร้องทุกข์หรือกล่าวโทษ แต่หากเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความได้ เช่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ หรือทำให้เสียทรัพย์พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนได้ก็ต่อเมื่อมีคำร้องทุกข์จากผู้เสียหายตามกฎหมายเสียก่อน

ในส่วนที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทยในปัจจุบันใช้ระบบกล่าวหา อีกทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้บัญญัติให้ความคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในคดีอาญาไว้ โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิด ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องทำการพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้ปราศจากข้อสงสัยว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยกระทำความผิดอาญาจริงตามที่ถูกกล่าวหา ทั้งนี้ เนื่องจากผลของกระบวนการยุติธรรมทางอาญาอาจทำให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดนั้น ถูกลงโทษจำคุกหรือประหารชีวิต ซึ่งเป็นภา-กระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้ถูกกล่าวหาอย่างร้ายแรง การสอบสวนซึ่งกระทำโดยพนักงานสอบสวนในเบื้องต้น จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานทั้งปวงและกลั่นกรองข้อเท็จจริงอย่างรอบคอบ เพื่อพิจารณาว่าข้อกล่าวหาอันนั้นมีมูลหรือไม่เพียงใด ก่อนเสนอต่อพนักงานัยการยื่นฟ้องผู้ถูกกล่าวหาขึ้นต่อศาลเพื่อพิจารณาคดีต่อไป

ในการสอบสวนพนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนตามขั้นตอนและวิธีการที่กฎหมายกำหนด มิฉะนั้น การสอบสวนจะไม่ชอบด้วยกฎหมาย ส่งผลให้การฟ้องคดีและการพิจารณาคดีในชั้นศาลเสียไปได้ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดห้ามไม่ให้พนักงานัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยไม่ได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน การสอบสวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายถือว่าไม่เคยมีการสอบสวนมาก่อน ทำให้พนักงานัยการไม่มีอำนาจยื่นฟ้องคดี และหากคดีขึ้นสู่การพิจารณาคดีของศาลแล้วศาลต้องมีคำพิพากษายกฟ้อง

การสอบสวนในคดีอาญาจึงมีความสำคัญเนื่องจากเป็นต้นทางของกระบวนการยุติธรรม เป็นกลไกของรัฐที่ใช้ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และเป็นหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหา จำเลยและผู้เสียหาย ดังนั้น พนักงานสอบสวนจึงต้องทำการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับคดีทั้งที่เป็นคุณและเป็นโทษแก่ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยด้วยความสุจริตเที่ยงธรรม ซึ่งจะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับคดีได้รับความยุติธรรมด้วยกันทุกฝ่าย และสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการยุติธรรมให้กับประชาชน

ปัญหาของการสอบสวนในเหตุการณ์ปัจจุบัน

ตัวอย่าง คดีที่ 1 คดีอาชญากรรมที่กลายเป็นข่าวครึกโครมในขณะนี้ มีบางคดีที่เป็นหลักฐานพิสูจน์ชัดเจนว่า เป็นปัญหาที่สืบเนื่องมาจากระบบการสอบสวนที่บกพร่อง ตัวเองเช่น กรณีที่ผู้เป็นบิดาของผู้ตายกระโดดจากอาคารชั้นที่ 8 ของศาลอาญา และถึงแก่ความตาย หลังจากที่ศาลพิพากษายกฟ้องจำเลย เนื่องจากไม่มีพยานหลักฐานที่ชัดเจน หรือเพียงพอที่จะลงโทษจำเลย

ตัวอย่าง คดีที่ 2 คดีน้องหญิง เป็นหญิงสาวที่เสียชีวิตขณะที่นั่งรถไปกับผู้ชายคนหนึ่งที่อาสาจะขับรถไปส่งที่บ้าน หลังจากที่นั่งดื่มกินในสถานบันเทิงจนถึง 3 4 ชายผู้นั้นอ้างว่าน้องหญิงกระโดดลงรถศีรษะฟาดถนนและเสียชีวิต แต่ญาติผู้ตายไม่เชื่อ ซ้ำยังสงสัยในพฤติการณ์ของตำรวจท้องที่ ตอนแรกไม่ยอมรับแจ้งความร้องทุกข์ แค้ให้ลงบันทึกประจำวันอ้างว่าเป็นอุบัติเหตุ เหตุเกิดมาหลายวันแล้ว คดีที่ญาติสงสัยว่าเป็นฆาตกรรมยังไม่ืบหน้า จึงต้องประท้วงด้วยการนำโลงเปล่าแห่ไปร้องเรียนต่อกองปราบปราม คดีนี้เป็นเหตุให้ตำรวจระดับ 4 และ 5 เสือใน 3 โรงพัก ถูกสั่งให้ไปปฏิบัติราชการในกองบังคับการตำรวจภูธรอยุธยา และ ปทุมธานี รวม 10 นาย ฐานทำงานล่าช้าผู้กำกับกับการสถานีตำรวจภูธรบางปะอิน และ สภ.พระอินทร์ราชา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา รวมทั้งผู้กำกับการ สภ.เมืองปทุมธานี ถูกสั่งย้ายฟ้าผ่า ถูกมองว่าดำเนินการสอบสวนคดีล่าช้า และชั้นสูตรพลิกศพล่าช้า เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระบบการสอบสวนคดีอาญา ที่ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอบสวนระบุว่า มีทั้งการไม่รับแจ้งความ การยืดเยื้อชักช้า การสอบสวนคดีอาญา เป็นอำนาจของพนักงานสอบสวนหรือตำรวจ ในฐานะที่ตำรวจเป็นต้นทางแห่งกระบวนการยุติธรรม เป็นผู้รวบรวมพยานหลักฐาน เพื่อเสนอต่อพนักงานอัยการให้สั่งฟ้องศาล แต่ผู้เชี่ยวชาญระบุว่า การสอบสวนในปัจจุบันเป็นระบบไม่ชัดเจน จะสอบให้อัยการสั่งฟ้องก็ได้ สั่งไม่ฟ้องก็ได้ การสอบสวนกลายเป็นแหล่งการทำมาหากิน ตัวอย่าง อัยการท่านหนึ่ง ซึ่งเกี่ยวข้องกับพ่อโคตติก ชี้แจงว่าอัยการมีอำนาจหน้าที่สั่งตำรวจสอบพยานหลักฐาน ที่ “พอส่งฟ้อง” จึงอาจไม่แน่นอนชัดเจน ส่วนศาลต้องตรวจสอบพยานหลักฐาน ในระดับที่ “พอสั่งลงโทษ” เนื่องจากประเทศไทยใช้ระบบกล่าวหา ไม่ใช่ระบบไต่สวน เหมือนกับในหลายประเทศ ศาลจึงต้องตัดสินตามพยานหลักฐานที่ตำรวจและอัยการเสนอให้ตรวจสอบ เนื่องจากความผิดพลาดอาญามีโทษหนัก จำเลยอาจถูกสั่งจำคุกและสูญเสียอิสรภาพ หรืออาจถูกประหารชีวิต การพิจารณาตัดสินคดีของศาลจึงต้องรอบคอบ ต้องมีพยานหลักฐานว่าจำเลยทำความผิดจริง โดยปราศจากข้อสงสัย ถ้าสงสัยต้องยกประโยชน์ให้จำเลย คือกยกฟ้องแม้อาจทำผิดจริงตามที่ว่าปล่อยคนผิดไป 10 คน ดีกว่าลงโทษผู้บริสุทธิ์แค่คนเดียว

ระบบสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ

ในต่างประเทศได้ให้ความสำคัญกับการสอบสวนเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งในหลายประเทศพยายามจะพัฒนาระบบ การสอบสวนให้มีความสอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไปและมุ่งสร้างกลไกที่สร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธา ของประชาชนต่อกระบวนการยุติธรรม ในต่างประเทศได้เล็งเห็นความสำคัญของการกระทำของรัฐที่ต้องอยู่พื้นฐานของหลักนิติรัฐและการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนที่ต้องได้รับการปฏิบัติอย่างถูกต้องและเป็นธรรมตามหลักสิทธิมนุษยชนมากที่สุด ด้วยเหตุดังกล่าวองค์กรสหประชาชาติจึงได้มีการกำหนดแนวทางการดำเนินคดีอาญามุ่งกำหนดให้พนักงานอัยการเข้ามามีบทบาทเชิงรุกในการดำเนินคดีอาญามากกว่าการฟ้องคดีอาญา พร้อมทั้งพัฒนาระบบสอบสวนให้สอดคล้องกับแนวทางสหประชาชาติที่กำหนดให้อัยการมีอำนาจควบคุมการสอบสวนและรับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญา รวมถึงการดำเนินในฐานะผู้ที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผลประโยชน์ของสาธารณชน

ระบบการดำเนินคดีอาญาฝรั่งเศส

เป็นระบบกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากล เนื่องจากระบบการดำเนินคดีอาญาชั้นเจ้าพนักงานเกิดจากความร่วมมือขององค์กรที่เกี่ยวข้องในการค้นหาความจริงที่เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่มีความเชื่อมโยงกันตามหลักการการสอบสวนฟ้องร้อง เป็นกระบวนการซึ่งองค์กรที่ทำหน้าที่สอบสวนคดีอาญา ได้แก่ ตำรวจ ฝ่ายคดี และ ผู้พิพากษาสอบสวน และ การสอบสวนจะอยู่ในความรับผิดชอบของอัยการทั้งระบบ ตั้งแต่เริ่มคดีการใช้มาตรการบังคับ เช่น การตรวจคน การควบคุม การจับ และการขัง ที่จะต้องถูกตรวจสอบกลั่นกรองจากพนักงานอัยการก่อนการออกคำสั่งของศาล พนักงานอัยการมีอำนาจเข้าร่วมสอบสวนได้หากเห็นสมควร และตำรวจฝ่ายคดีไม่ได้ทำการสอบสวนและใช้มาตรการบังคับดังกล่าวไปโดยลำพัง แต่มีพนักงานอัยการที่มีอำนาจเข้ามาควบคุมทิศทางการสอบสวน เพื่อให้ได้พยานหลักฐาน ที่มีประสิทธิภาพ และเพียงพอต่อการ พิจารณาคดีในชั้นศาล นอกจากนี้แล้ว ในประเทศฝรั่งเศสมีตำรวจทางปกครองซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมของฝ่ายปกครองมีวัตถุประสงค์ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม และได้มีอำนาจสอบสวนคดีอาญา แต่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งมีจุดมุ่งหมายการดำเนินการใช้อำนาจป้องกันการกระทำความผิด โดยการวางมาตรการไว้ล่วงหน้า เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย แตกต่างจากตำรวจทางคดีมีจุดมุ่งหมายที่จะสอบสวนและนำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษ

บทบาทของอัยการในประเทศญี่ปุ่น

ประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศหนึ่งในทวีปเอเชียที่เป็นตัวแทนของระบบประมวลกฎหมายซึ่งมีการจัดองค์กรบริหารงานกระทรวงยุติธรรมแยกเป็นอิสระจากกันโดยระบบศาลยุติธรรมแยกออกเป็นเอกเทศ ส่วนกระทรวงยุติธรรมของญี่ปุ่นถือเป็นกระทรวงทางฝ่ายบริหารมีรัฐมนตรียุติธรรมซึ่งมีตำแหน่งทางการเมืองเป็นผู้ควบคุมดูแลการบริหารงาน ขององค์กรอัยการถือเป็นหน่วยงานหลักในกระทรวงยุติธรรม มีลักษณะเป็นองค์กรอันหนึ่งอันเดียวและแบ่งแยกไม่ได้(Coordinated and consolidated) การจัดรูปแบบและอำนาจของสำนักงานอัยการญี่ปุ่นถูกระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยสำนักงานงานอัยการ ค.ศ.1944 โดยในการดำเนินคดีอาญานั้น

เอกชนในประเทศญี่ปุ่นไม่มีสิทธิฟ้องคดีอาญาเอง อัยการประเทศญี่ปุ่นจะเป็นผู้รับผิดชอบในการสอบสวนฟ้องร้องคดีอาญา เนื่องจาก The code of criminal procedure Article 191 บัญญัติว่า “เมื่อเห็นว่าเป็นการจำเป็นอัยการสามารถทำการสอบสวนได้ด้วยตนเอง กล่าวคือ อัยการได้รับอำนาจสอบสวนความผิดอาญาได้โดยไม่จำกัดเหตุ ที่อัยการเป็นผู้มีอำนาจและบทบาทครอบคลุมถึงการสอบสวนคดีอาญาด้วยก็เนื่องมาจากแนวทางทฤษฎีที่ว่าอำนาจการสอบสวนและฟ้องร้องคดีเป็นอำนาจอันมิอาจแบ่งแยกได้ (Inseparable authority)) เพราะการฟ้องคดีจะต้องอาศัยข้อเท็จจริงที่ได้จากการสืบสวนสอบสวนเป็นสำคัญ การสืบสวนและการสอบสวนเป็นวิธีการแสวงหาและรวบรวมข้อเท็จจริงเป็นเพียงเครื่องมือ (Instrument) ของการฟ้องร้องดำเนินคดีและอัยการซึ่งเป็นผู้ฟ้องร้องดำเนินคดีในศาลก็ควรจะได้มีโอกาสสัมผัส หรือรู้เห็นข้อเท็จจริงต่าง ๆ เกี่ยวกับคดีนั้นด้วยตนเองให้มากที่สุดเท่าที่เป็นไปได้ทั้งนี้เมื่อมีการกระทำความผิดอาญาทั่วไปเกิดขึ้น พนักงานสอบสวนหรือตำรวจจะเป็นผู้ริเริ่มดำเนินการสอบสวนและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ซึ่งจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่น มาตรา 189 วรรคสองบัญญัติว่า เมื่อพิจารณาเห็นว่ามีความผิดอาญาเกิดขึ้น ตำรวจ (Shihou Keisatsu หรือJudicial police officials) ต้องทำการสอบสวนผู้กระทำความผิดและพยานแล้ว ส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการพิจารณาโดยพนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจเสนอความเห็นในข้อกฎหมายที่เกี่ยวกับคดีว่าควรจะฟ้องหรือไม่(ทวีศักดิ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2526) ในระหว่างดำเนินการอัยการมีอำนาจที่จะทำการสืบสวนและสอบสวนเพิ่มเติมได้ โดยจะสอบสวนบุคคลใดเป็นผู้ต้องหาเพิ่มเติมจากที่เจ้าพนักงานตำรวจได้สอบสวนไว้ (สมชาย เก้านพรัตน์, 2538 อ้างถึงใน อุทัย อาทิวา, 2554) หรือจะสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจกระทำการแทนได้ นอกจากนี้เมื่อมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะได้มีการกระทำความผิดเกิดขึ้นไม่ว่าอัยการจะทราบมาจากทางใด อัยการก็มีหน้าที่สืบสวนและสอบสวนคดีนั้นหรืออาจสั่งให้เจ้าพนักงานตำรวจทำการสืบสวนสอบสวนได้ และอัยการก็ยังมีความจับกุมผู้กระทำความผิดเอง คดีเหล่านี้แม้อัยการมีอำนาจกระทำด้วยตัวเอง แต่ทางปฏิบัติอัยการจะให้ตำรวจดำเนินการเนื่องจากมีความคล่องตัวมากกว่า เว้นแต่ คดีที่ประชาชนสนใจ หรือที่เป็นข่าวเกรียวกราวอื้อฉาว(Scandal) อัยการจะเป็นผู้จับกุมและสอบสวนเอง เพราะอัยการสูงสุด จะต้องรายงานให้คณะรัฐมนตรีรับทราบเป็นระยะ ๆ เพื่อที่คณะรัฐมนตรีจะสามารถตอบกระทู้ถามในรัฐสภาได้จากหลักการดำเนินคดีอาญาของประเทศญี่ปุ่นดังกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจดำเนินคดีอาญาของญี่ปุ่น คือ พนักงานอัยการ โดยถือเป็นผู้รับผิดชอบการสืบสวนสอบสวนและฟ้องร้องคดี โดยมีตำรวจเป็นผู้ช่วยเหลือ แต่ในบางกรณีจะมีเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจสอบสวนดำเนินคดีพิเศษ เช่น เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานความปลอดภัยทางทะเล ซึ่งสังกัดกระทรวงคมนาคมมีอำนาจเป็นตำรวจตามกฎหมายในการดำเนินคดีอาญาซึ่งความผิดเกิดขึ้นในทะเล (กฎหมายหน่วยงานความปลอดภัยทางทะเล มาตรา 31) ภายหลังเมื่อการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว อัยการก็จะนำคดีมาฟ้องต่อศาลแขวงหรือศาลชั้นต้นประจำเขตแล้วแต่กรณี ขอบเขตการสอบสวนความผิดนอกราชอาณาจักรของประเทศญี่ปุ่นสำหรับการดำเนินคดีความผิดที่กระทำนอกประเทศ ญี่ปุ่นได้บัญญัติขอบเขตการใช้กฎหมายอาญาที่มีอำนาจลงโทษการกระทำความผิดนอกประเทศไว้ในประเทศอย่างชัดเจน (The penal code of Japan article 1 – 4) แต่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาญี่ปุ่นมิได้บัญญัติเรื่องผู้มีอำนาจสอบสวนในคดีความผิดลักษณะดังกล่าวไว้ ดังนั้นน่าจะพิจารณาได้ว่าตำรวจและอัยการคงมีหน้าที่สืบสวนสอบสวนในคดีประเภทนี้เช่นเดียวกับคดีอาญาทั่วไปอัยการมีอำนาจหน้าที่

ในการสอบสวนอยู่อย่างไม่จำกัดแต่ในทางปฏิบัติัยการมักจะสอบสวนเฉพาะคดีสำคัญ เช่นคดีฉ้อราษฎร์บังหลวง คดีภาษีอากร และคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งรวมถึงอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ด้วยในกรณีประเทศญี่ปุ่น ัยการสูงสุดมีอำนาจมอบหมายให้พนักงานัยการผู้ได้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ซึ่งหมายถึงหน้าที่ในการฟ้องคดี (Prosecutorial duties) และหน้าที่ในการบริหารงานัยการ (Prosecutorial administration) ในการปฏิบัติหน้าที่สั่งฟ้องหรือไม่ฟ้องคดีอาญานั้น พนักงานัยการจะต้องถูกควบคุมโดยพนักงานัยการผู้มีอาวุโสสูงกว่า โดยผู้บังคับบัญชาหนึ่งคนจะควบคุมดูแลผู้ได้บังคับบัญชาจำนวนสิบถึงสิบห้าคน ซึ่งการควบคุมนั้น จะเป็นไปในลักษณะที่ว่ามีการปรึกษาหารือกันอยู่เสมอระหว่างผู้บังคับบัญชาและพนักงานัยการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบคดี และเมื่อพนักงานัยการทำความเห็นในการสั่งคดีแล้วก็จะเสนอความเห็นนั้นต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งอาจได้รับการยอมรับให้เป็นไปตามนั้น หรือแนะนำแก้ไขให้เปลี่ยนแปลงได้ โดยทั่วไปคำแนะนำของผู้บังคับบัญชาจะได้รับการปฏิบัติตาม แต่ในทางทฤษฎีนั้นผู้ได้บังคับบัญชามีอำนาจที่จะปฏิเสธหรือยืนยันตามความเห็นของตนได้ แม้ว่าผู้บังคับบัญชาจะได้แสดงความเห็นออกมาอย่างชัดเจนที่จะทำให้ปฏิบัติตาม ในกรณีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาอาจโอนเรื่องดังกล่าวไปให้พนักงานัยการผู้อื่นเพื่อที่จะได้มีความเห็นในการสั่งคดีสอดคล้องกับความเห็นของตน และัยการสูงสุดผู้เป็นหัวหน้าสำนักงานัยการศาลฎีกา โดยมีหน้าที่บังคับบัญชาสายงานของสำนักงานัยการสูงสุด และควบคุมกำกับดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานัยการทั่วประเทศ นอกจากนี้ัยการสูงสุดยังมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุด ในการดำเนินคดีอาญาของัยการญี่ปุ่นตั้งแต่ชั้นสอบสวน ฟ้องร้อง และบังคับคดีโดยในการปฏิบัติหน้าที่ัยการสูงสุดมีอำนาจมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่ัยการระดับรองหรือผู้ได้บังคับบัญชาได้ขอบเขตของการกระทำความผิดนอกราชอาณาจักรของประเทศญี่ปุ่นเนื่องมาจากการจัดรูปแบบและอำนาจของสำนักงานัยการญี่ปุ่นที่ระบุไว้ในกฎหมายว่าด้วยสำนักงานัยการ ค.ศ.1944 จึงสามารถแบ่งัยการได้ 4 ระดับดังนี้

1. สำนักงานัยการสูงสุด ตั้งอยู่ที่กรุงโตเกียวัยการแห่งสำนักงานนี้เรียกว่า ัยการชั้นฎีกามีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาที่อยู่ในอำนาจพิพากษาของศาลสูงสุดหรือศาลฎีกา ซึ่งได้แก่คดีอันเกี่ยวกับการวินิจฉัยปัญหาการตีความรัฐธรรมนูญเป็นส่วนใหญ่และมีอำนาจหน้าที่ในการควบคุมตรวจสอบสำนักงานัยการทั่วประเทศ ซึ่งสำนักงานัยการสูงสุดมีแห่งเดียว มีหัวหน้าัยการ เรียกว่า The prosecutor general (ัยการสูงสุด) เป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบการปฏิบัติหน้าที่ขึ้นตรงต่อรัฐมนตรีกระทรวงยุติธรรม
2. สำนักงานัยการเขต (High public prosecutors offices) มีอยู่ 8 แห่ง มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในศาลอุทธรณ์(High courts) หัวหน้าัยการ เรียกว่า The super intending prosecutor
3. สำนักงานัยการชั้นต้นประจำเขตหรือสำนักงานัยการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีอาญาในศาลชั้นต้นประจำเขต และศาลครอบครัว มีทั้งหมด 50 แห่ง หัวหน้าัยการเรียกว่า Chief public prosecutor ตั้งอยู่ในท้องที่เดียวกับศาลจังหวัด รับผิดชอบในการสอบสวนและดำเนินคดีอาญาในเขตอำนาจของสำนักงานคดีอาญาทั่วไป
4. สำนักงานัยการศาลแขวง มีอำนาจหน้าที่ดำเนินคดีในศาลแขวงมีอยู่ 452 แห่งหัวหน้าพนักงานัยการ เรียกว่า Chief public prosecutor การบัญญัติความผิดต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ปกติจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายสำหรับความผิดที่ได้กระทำในต่างประเทศ ญี่ปุ่นได้นำเอาหลักทฤษฎีกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วย

อำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและอำนาจการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขตมาบัญญัติเป็นความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของตนด้วยความผิดตามหลักการพิจารณาเฉพาะบุคคล ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่าคนญี่ปุ่นกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งนอกประเทศญี่ปุ่นต้องรับโทษในประเทศญี่ปุ่น ดังนี้คือความผิดฐานต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ความผิดฐานทำลายเอกสารทรัพย์สินราชการเสียหาย ฐานปิดบัง ทำลายพยานหลักฐาน ฐานวางเพลิง ฐานก่อให้เกิดอุทกภัย ความผิดเกี่ยวกับน้ำดื่มที่ใช้อุปโภค ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ความผิดต่อชีวิต ฯลฯ ความผิดที่กระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐนอกประเทศ เช่น การเรียกหรือรับสินบนก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายด้วยนอกจากนี้ ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นได้บัญญัติถึงการกระทำความผิดซึ่งสามารถลงโทษผู้กระทำได้โดยไม่จำกัดขอบเขต ไม่ว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำนอกประเทศ เช่น ความผิดที่ได้กระทำต่อเรือหรืออากาศยานของญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร ความผิดต่อเจ้าหน้าที่ทางราชการ และความผิดเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียง ฯลฯ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าผู้มีอำนาจสูงสุดในการควบคุมพนักงานอัยการของญี่ปุ่นตามลำดับบังคับบัญชา คือ อัยการสูงสุดซึ่งมีหน้าที่บังคับบัญชางานของสำนักงานอัยการสูงสุดและควบคุมดูแลการปฏิบัติงานของข้าราชการในสำนักงานอัยการทั่วประเทศนอกจากนี้อัยการสูงสุดมีอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุดในการดำเนินคดีอาญาของอัยการญี่ปุ่นตั้งแต่ชั้นสอบสวน ฟ้องร้องและบังคับคดีโดยในการปฏิบัติหน้าที่อัยการสูงสุดมีอำนาจมอบหมายอำนาจหน้าที่ให้แก่อัยการระดับรองหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เนื่องมาจากประเทศญี่ปุ่นเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายในระบบลายลักษณ์อักษรการบัญญัติความผิดต่าง ๆ ที่มีโทษทางอาญา ปกติจะบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมาย สำหรับความผิดที่ได้กระทำในต่างประเทศ ญี่ปุ่นได้นำเอาหลักทฤษฎีกฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยอำนาจพิจารณาเฉพาะบุคคลและอำนาจการลงโทษโดยไม่จำกัดขอบเขตมาบัญญัติเป็นความผิดไว้ในประมวลกฎหมายอาญาของตนด้วยความผิดตามหลักการพิจารณาเฉพาะบุคคล ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาว่าคนญี่ปุ่นกระทำความผิดอย่างใดอย่างหนึ่งนอกประเทศญี่ปุ่นต้องรับโทษในประเทศญี่ปุ่น ดังนี้ คือ ความผิดฐานต่อต้านการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ความผิดฐานทำลายเอกสารทรัพย์สินราชการเสียหาย ฐานปิดบัง ทำลายพยานหลักฐาน ฐานวางเพลิง ฐานก่อให้เกิดอุทกภัย ความผิดที่ได้กระทำโดยเจ้าพนักงานของรัฐนอกประเทศ เช่น การเรียกหรือรับสินบนก็ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายด้วย นอกจากนี้ประมวลกฎหมายอาญาญี่ปุ่นได้บัญญัติถึงการกระทำความผิดซึ่งสามารถลงโทษผู้กระทำได้โดยไม่จำกัดขอบเขต ไม่ว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำนอกประเทศ เช่น ความผิดที่ได้กระทำต่อเรือหรืออากาศยานของญี่ปุ่น ความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงของรัฐ ความผิดฐานปลอมแปลงเอกสาร ความผิดต่อเจ้าหน้าที่ทางราชการและความผิดเกี่ยวกับการลงคะแนนเสียง เป็นต้นซึ่งความผิดที่ได้กระทำนอกราชอาณาจักรของญี่ปุ่นนั้นไม่มีกฎหมายบัญญัติให้ต้องมีบุคคลผู้เสียหายร้องขอให้ประเทศนั้น ๆ นำตัวผู้กระทำความผิดมาลงโทษก็สามารถดำเนินคดีกับบุคคลนั้นได้หากผู้นั้นเข้ามาในประเทศของตนซึ่งมองว่าความผิดลักษณะนี้เป็นเรื่องสำคัญกระทบกระเทือนต่อรัฐ รัฐจึงควรต้องเข้ามาบังคับหรือคุ้มครองบุคคลสัญชาติของตนในทันที

ปัญหาการขาดเอกภาพการสอบสวนคดีอาญาของไทย

ในอดีตกรมตำรวจ กรมอัยการ เดิมมีฐานะเป็นกรม สังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาในปี พ.ศ. 2534 พบว่าการที่กรมอัยการ สังกัดอยู่ในกระทรวงมหาดไทยมาได้ก่อให้เกิดปัญหาข้อขัดข้องหลายประการ จึงได้มีการแยกกรมอัยการ เป็นสำนักงานอัยการสูงสุดซึ่งเป็นหน่วยงานราชการอิสระโดยมีเจตนารมณ์เพื่อปรับปรุงระบบงานอัยการให้มีความเป็นอิสระเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ยิ่งขึ้น และเพื่อมิให้อิทธิพลทางการเมืองก้าวก่ายการดำเนินคดีและต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2550 ได้กำหนดให้องค์กรอัยการได้มีการปรับเปลี่ยนเป็นองค์กรอื่นตามรัฐธรรมนูญและไม่อยู่ในบังคับบัญชาและกำกับดูแลของนายกรัฐมนตรี ด้วยเจตนารมณ์ที่มุ่งสร้างหลักประกันความเป็นอิสระในการปฏิบัติหน้าที่โดยปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรฝ่ายบริหาร นิติบัญญัติ ตุลาการและอิทธิพลอื่นใด โดยบัญญัติให้พนักงานอัยการมีอิสระในการพิจารณาสั่งคดีและการปฏิบัติหน้าที่ สำหรับกรมตำรวจในอดีตสังกัดกระทรวงมหาดไทย ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2541 ได้มีการแยกเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และเป็นส่วนราชการระดับกรม ไม่อยู่ในสังกัดกระทรวงใด มีเจตนารมณ์ปรับปรุงระบบการบริหารเพื่อให้เกิดความคล่องตัวและกระจายอำนาจไปยังหน่วยงานระดับพื้นที่ให้มีเอกภาพ เพื่อให้บริการประชาชนได้รวดเร็วและมีประสิทธิภาพตามภารกิจหลักในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนด้วยบริบทเชิงโครงสร้างจะเห็นได้ว่า ในปัจจุบันและการแบ่งแยกองค์กรอัยการและตำรวจออกจากกระทรวงมหาดไทยอย่างชัดเจน แต่อย่างไรก็ตามปัญหาอำนาจการสอบสวนคดีอาญาระหว่างพนักงานฝ่ายปกครองและฝ่ายตำรวจหลังจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวกับการสอบสวนคดีอาญานำไปสู่การเปลี่ยนแปลงอำนาจการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานฝ่ายปกครองหลายประการ อาทิ เช่น อำนาจการสอบสวนคดีอาญา อำนาจการควบคุมการสอบสวนคดีอาญา จนนำไปสู่การหารือต่อคณะกรรมการกฤษฎีกา เรื่องผลทางกฎหมายของคำสั่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามมาตรา 11 (4) แห่งพระราชบัญญัติตำรวจแห่งชาติ พ.ศ. 2547 อันเป็นการสะท้อนปัญหาการขาดความเป็นเอกภาพของระบบสอบสวนคดีอาญาที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบันจากการศึกษาความเป็นมาอำนาจสอบสวนคดีอาญาของไทยพบว่า ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีการโอนอำนาจการสอบสวนอำนาจสอบสวนกลับไปกลับมาระหว่างของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองและพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจ เนื่องจากประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยได้กำหนดเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสอบสวนในเขตจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครออกเป็นสองฝ่าย ได้แก่ พนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจและ พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง โดยอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง แม้จะมีอำนาจสอบสวนความผิด ประเภที่แล้วนั้น แต่ก็ไม่ได้เป็นการตัดอำนาจการสอบสวนของพนักงานสอบสวนฝ่ายตำรวจซึ่งมีอำนาจสอบสวนความผิดอาญาทั้งปวงแต่อย่างใด ด้วยบัญญัติดังกล่าวย่อมมาซึ่งปัญหาหลายประการ กล่าวคือการดำเนินคดีอาญาพร้อมกันทำให้เกิดผลเสียหายต่อรูปคดี เพราะการที่ต่างฝ่ายมีอำนาจการสอบสวนได้เช่นเดียวกัน พยานหลักฐานที่รวบรวมได้อาจขัดแย้งกันเองจนเป็นเหตุให้พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง หรือเป็นเหตุให้ศาลพิพากษายกฟ้อง และการใช้อำนาจการสอบสวนที่ซ้ำซ้อนส่งผลให้สิ้นเปลืองงบประมาณและอัตรากำลังบุคลากรในการปฏิบัติหน้าที่ อีกทั้ง การแยกกันทำการสอบสวนย่อมเป็นเหตุให้ผู้ถูกกล่าวหาได้รับความเดือดร้อนในเรื่องเดียวกันจนเป็นเหตุให้ผู้ที่ถูกกล่าวหาต้องถูกดำเนินคดีหลายครั้งได้นอกจากนี้แล้วนั้น

บทบาทพนักงานอัยการกับการสอบสวนคดีอาญาของไทยนั้นมียุ่อย่างจำกัด ด้วยระบบการดำเนินคดีอาญาของไทยแยกการสอบสวนออกจากการฟ้องร้อง เป็นเหตุให้พนักงานอัยการมีเพียงบทบาทฟ้องคดีอาญาส่วนบทบาทเกี่ยวกับการสอบสวนมีเฉพาะกรณีที่เป็ความผิดนอกราชอาณาจักร และการเข้าร่วมทำสำนวนการสอบสวนในกรณีที่มีความตายเกิดขึ้นโดยการกระทำของเจ้าพนักงานซึ่งอ้างว่าปฏิบัติราชการตามหน้าที่หรือตายในระหว่างการควบคุมของเจ้าพนักงาน โดยในคดีอาญาทั่วไปพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนคงมีเพียงแต่อำนาจสั่งสอบสวนเพิ่มเติมหรือสั่งให้พนักงานสอบสวนส่งตัวพยานมาให้ซักถามเท่านั้น ส่งผลให้การสอบสวนของไทยเกิดความบกพร่องหลายประการ เช่น ปัญหาการแจ้งข้อกล่าวหาที่ไม่เหมาะสมกับพฤติการณ์การทำความผิด หรือในกรณีสำนวนสอบสวนที่มีพยานหลักฐานไม่หนักแน่นเพียงพอ เป็นเหตุให้พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดี ย่อมทำให้ระยะเวลาที่ผู้ต้องหาต้องถูกดำเนินคดีต้องสูญเสียทั้งชื่อเสียงและอิสรภาพ ปัญหาการส่งสำนวนในวันครบกำหนดระยะฝากขังส่งผลให้พนักงานอัยการต้องรีบฟ้องไปก่อนตามกฎหมาย ทำให้ไม่สามารถพิจารณาสำนวนได้อย่างรัดกุมและไม่สามารถสั่งสอบสวนเพิ่มเติมได้ กรณีเช่นนี้ส่งผลให้ผู้บริสุทธิ์ต้องถูกรัฐดำเนินคดีอย่างไม่เป็นธรรม หรือหากเป็นผู้นั้นเป็นผู้กระทำความผิดจริง แต่พยานหลักฐานชั้นสอบสวนไม่เพียงพอแล้วศาลมีคำพิพากษายกฟ้องเพราะเหตุยกประโยชน์แห่งความสงสัยให้จำเลยได้ ความบกพร่องของการส่งสำนวนในวันครบกำหนดระยะฝากขังดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดความเสียหายของกระบวนการยุติธรรมที่ปล่อยอาชญากรลอยนวลและไม่สามารถปราบปรามอาชญากรรมได้อย่างแท้จริง ปัญหาการสอบสวนล่าช้าจนทำให้คดีขาดอายุความ ปัญหาการอำนาจสืบสวนสอบสวน โดยทำร้ายร่างกาย บังคับขู่เข็ญให้รับสารภาพเพราะกฎหมายไทยขาดระบบการตรวจสอบถ่วงดุลการใช้อำนาจสอบสวนของระหว่างหน่วยงาน ทำให้ผู้มีอิทธิพลสามารถวิ่งเต้นหรือควบคุมแนวทางการดำเนินคดีพนักงานสอบสวนได้โดยง่าย

สรุป

จากที่ผู้เขียนศึกษาของการสอบสวนของอัยการในประเทศญี่ปุ่นระบบกฎหมายที่มีความเป็นระบบประมวลกฎหมายเหมือนกัน พนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่น มีบทบาทในการสอบสวนตั้งแต่ชั้นสอบสวนเมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น พนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่นลงพื้นที่สอบสวนเองเพื่อหาข้อเท็จจริง โดยมีเจ้าหน้าที่ตำรวจหรือพนักงานสอบสวนร่วมด้วย และรวบรวมหาพยานหลักฐานด้วยอำนาจของพนักงานอัยการเอง เมื่อวิเคราะห์พยานหลักฐานเสร็จแล้ว มีกระบวนการนำคดียื่นฟ้องต่อศาลทำให้คดีเสร็จเด็ดขาดจบได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งประเทศไทยเราได้แยกการสอบสวนออก ซึ่งอำนาจการสอบสวนไปอยู่ที่เจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวนอย่างเดียวเท่านั้น พนักงานอัยการจะมีหน้าที่ในการตรวจสอบสำนวนก่อนฟ้องเท่านั้น จึงเป็นเหตุอีกอย่างหนึ่งที่ทำให้การสอบสวนล่าช้าจนถึงผลให้คดีขาดอายุความ ความบกพร่องของการส่งสำนวนให้ทันกำหนดระยะเวลา ในกรณีที่ฝากขังย้อมก่อให้เกิดความเสียหายเกิดขึ้น และมีการใช้อำนาจถ่วงดุลที่เป็นอิทธิพลที่เข้ามามีบทบาทในการสอบสวนเพื่อให้พนักงานสอบสวนทำสำนวนคดีกลายเป็นอีกแบบ ซึ่งเป็นปัญหาในองค์กร และเป็นเหตุที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ที่ผู้เขียนได้ยกตัวอย่างมาในข้างต้น ดังนั้นจากเหตุผลข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่าการที่พนักงานอัยการของประเทศญี่ปุ่นทำการสอบสวนด้วยตัวเอง หรือร่วมสอบสวนกับพนักงานสอบสวนทำให้คดีไม่ล่าช้า และไม่มีปัญหาในการยื่นฟ้อง จึงทำให้คดีจบตามกำหนดระยะเวลาได้อย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาถึงอำนาจการสอบสวนของอัยการ และเจ้าพนักงานตำรวจ หรือพนักงานสอบสวนทั้งของประเทศไทย
2. ศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวความคิดในการสอบสวนคดีอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น
3. ศึกษาถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของพนักงานอัยการและพนักงานสอบสวนคดีเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น

ขอบเขตของการศึกษา

1. ศึกษาถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่อัยการในการสอบสวนทั้งของประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่น
2. ศึกษาวิเคราะห์ถึงแนวความคิดในการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น
3. ศึกษาถึงบทบาทและอำนาจหน้าที่ของกรมสอบสวนของพนักงานอัยการเกี่ยวกับอำนาจสอบสวนเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงบทบาทการสอบสวนและอำนาจหน้าที่อัยการที่ควรมีของประเทศไทยและเปรียบเทียบกับประเทศญี่ปุ่นที่พนักงานอัยการสอบสวนเอง
2. ทำให้ทราบถึงอำนาจพนักงานอัยการในการฟ้องคดีและการรวบรวมคดีก่อนฟ้อง
3. ทำให้ทราบและวิเคราะห์ถึงข้อบกพร่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนคดีอาญาจากพนักงานสอบสวนที่ส่งสำนวนในการรวบรวมคดีที่มีอยู่ในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

- ประวัติและความเป็นมาของอัยการและความหมายของการสอบสวน ([www.https://nine100.com](https://nine100.com))
- ปัญหาที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์ปัจจุบัน (ข่าวไทยรัฐ)
- ระบบสอบสวนคดีอาญาของต่างประเทศ (อายุธ สมานเดชา วิทยานิพนธ์ นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์)
- บทบาทของพนักงานอัยการในประเทศญี่ปุ่นและประเทศสหรัฐอเมริกา (ทวีศักดิ์ ณ ตะกั่วทุ่ง, 2526) , (สมชาย แก้วพันธ์, 2538 อ้างถึงใน อุทัย อาทิวา, 2554)
- การวิเคราะห์อำนาจอัยการ (www.sobsuan.com)
- ปัญหาการตีความความหมายของพนักงานอัยการ (ธีรภัทร์ ประดับ นักศึกษา หลักสูตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยานิพนธ์ เรื่อง อำนาจการสอบสวนของพนักงานอัยการกับพนักงานสอบสวนคดีพิเศษ)